

поломка апаратів, відключення холоду, відхилення від нормативних показників якості тощо), та шляхи виходу з цих ситуацій. Студенти структурують зібраний матеріал у вигляді схем і таблиць.

На завершальному етапі роботи студенти збираються за круглим столом з технологом або майстром виробництва і кожен студент приймає участь в обговоренні і аналізі одержаних матеріалів.

Як висновок можна сказати, що використання означеного підходу до проведення лабораторних робіт сприяє подоланню традиційних когнітивних орієнтацій професійної освіти, приводить до нового її змісту, методів і технологій шляхом наближення фахівця до виробництва.

В.М. Михайлов, д-р техн. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)

І.В. Бабкіна, канд. техн. наук, доц (*ХДУХТ, Харків*)

А.О. Шевченко, асист. (*ХДУХТ, Харків*)

РОЛЬ ПРОФЕСІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ВУЗІВСЬКОГО ВИКЛАДАЧА В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Історичні закономірності соціально-економічного, політичного, екологічного життя в Україні сприяли переходу до нової освітньої парадигми, особово-орієнтованому підходу до індивідуальних властивостей викладача вищої школи. Перехідний стан суспільства, ринкова конкуренція, нестабільність не тільки спричинили зміну діяльнісних орієнтацій фахівців вищої школи (заняття бізнесом, наприклад), але і вимагають задуматися над комплексом професійних здібностей викладача – педагога, методиста, вченого.

Рівень здібностей разом із спрямованістю особи і структурною її компетентності є найважливішим суб'єктивним чинником досягнення вершин в професійно-педагогічній і науковій діяльності.

Здібності визначаються як індивідуальні властивості особи, що є умовою успішного виконання однієї або декількох видів діяльності. Поняття здібностей не зводиться тільки до тих знань, умінь і навиків, які вже вироблені у даної людини, а характеризують глибину, швидкість, міцність оволодіння тією або іншою діяльністю. У основі однакових досягнень при виконанні якої-небудь діяльності можуть лежати різні здібності, в той же час одна і та ж здатність може стати умовою успішності різних видів діяльності.

Оскільки здібності впливають на якісні показники формування умінь, навиків, вони безпосередньо пов'язані з оволодінням майстерністю при виконанні тієї або іншої діяльності.

Потрібно відзначити, що педагогічні здібності відносяться до складних привагних, спеціальних, вони формуються в педагогічній діяльності, так само як і наукові – в дослідницькій, тому необхідно розглянути структуру самої науково-педагогічної діяльності.

Основний зміст діяльності викладача включає виконання декількох функцій – повчальної, виховної, організуючої і дослідницької. Вони сприймаються в єдності, хоча у багатьох одні переважають над іншими. Найбільш специфічним для викладача вищої школи є поєднання педагогічної і наукової діяльності; дослідницька робота збагачує його внутрішній світ, розвиває творчий потенціал, підвищує науковий рівень знань.

Педагогічні цілі часто спонукають до глибоких узагальнень і систематизації матеріалу, ретельніших формулювань основних ідей і висновків, до постановки уточнюючих питань і навіть до породження гіпотез.

Якщо педагогічна діяльність не підкріплена науковою роботою, швидко згасає професійна педагогічна майстерність. Професіоналізм якраз і виражається в умінні бачити і формулювати педагогічні завдання на основі аналізу педагогічних ситуацій і знаходити оптимальні способи їх рішення.

Творча індивідуальність педагога – це вища характеристика його діяльності, як і всяка творчість, вона тісно пов'язана з його особою. Праця викладача вміщує три компоненти: педагогічна діяльність, педагогічне спілкування, особа. Особа – стрижньовий чинник праці, визначає його професійну позицію в педагогічній діяльності і в педагогічному спілкуванні. Педагогічна діяльність – це технологія праці, педагогічне спілкування – його клімат і атмосфера, а особа – ціннісні орієнтації, ідеали, внутрішній сенс роботи викладача. Сучасність надає все більш жорсткі і різносторонні вимоги до педагогічної діяльності. Вони невимірно зростають при неминучому виникненні ринку молодих фахівців, розвитку багаторівневої освіти, внутрішньодержавної і міжнародної акредитації ВНЗ і фахівців.

Здібності формуються поступово, розвиваються в діяльності, носять загальний і спеціальний характер. Оскільки здібності є віддзеркаленням діяльності, професійна діяльність вузівського фахівця багатогранна і має декілька сторін – педагогічну, наукову, методичну. Володіння сукупністю цих здібностей допомагає досягти викладачеві вищої школи високого рівня майстерності та здійснювати ефективний вплив на формування особи студента, його власних здібностей, що дають можливість самореалізації в нашому складному, суперечливому світі.